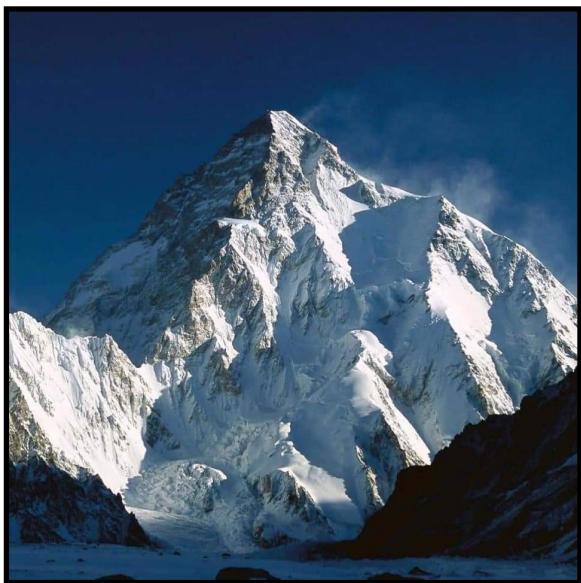

Když jsem koncem listopadu 2019 odjížděla z Baltistánu, nemohla jsem tušit, že v Číně se již pomalu rozjíždí infekce Covid 19, která pak brzy přerostla ve světovou pandemii. Ta v březnu 2020 dorazila nejen k nám do Čech, ale i do Pákistánu. Šťastným řízením osudu se vyhnula Gilgitu a Baltistánu, protože v té době bylo ještě jediné pozemní spojení Číny s Pákistánem přes vysokohorské sedlo Kunjerab Pass - 4733 mm, pod vysokou vrstvou sněhu a ledu nesjízdné. Podle některých informací infekci do Pákistánu přinesli islámští poutníci z posvátné Karbaly v Iráku, kam méně majetní Šítové směřují často namísto Mekky, protože jedostupná i autobusem přes Irán namísto mnohem nákladnější letecké dopravy do Saudské Arábie. Je nabíledni, že při takovém výletu trvajícím nejméně měsíc, je pravděpodobnost jakékoliv nákazy i jejího rozšíření v uzavřeném prostoru autobusu téměř rovna jistotě. Tím více to platí samozřejmě o covidu 19.

tak se ale naštěstí do Baltistánu covid dostal jen v jednotkách případů, protože vláda již v zárodku zamezila jeho "vývozu" z Pandžábu, když okamžitě utlumila svobodu cestování do Gilgitu a Skardu. Stojí za zmínku, že turistické lety z Islamabadu do Skardu se pro turisty v plném rozsahu otevírají teprve v těchto týdnech. Nákaza proto dorazila do hor jen v minimálním rozsahu, a protože Pákistán je stát z velké části řízený armádou a policií, nebylo žádným problémem na několik týdnů zakázat všem horalům opouštět jejich vesnice.

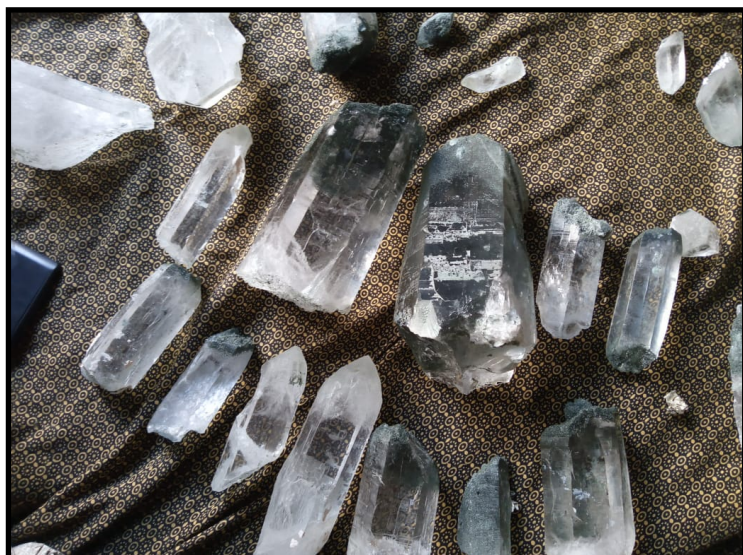

Již koncem března jsem proto od Najafa věděla, že všichni poslušně setrvávají v Arandu a nesmí navštěvovat ani sousední vesnice. Dobrou stránkou této skutečnosti bylo, že v celém údolí Basha včetně Arandu se dokonce nevyskytl ani jeden případ Covidu 19. Tou druhou stránkou mince byla ale skutečnost, že všichni, kdo jakýmkoliv způsobem vydělávali peníze na živobytí poskytováním služeb horolezeckým či trekařským expedicím, ztratili v roce 2020 všechny svoje výdělky. Jedinou výjimkou byla mezinárodní zimní výprava na K2 počátkem roku 2021, která si zajistila vynášky materiálu, a tím i výdělky nosičům do základního tábora již od října 2020. Jak známo, tato výprava konečně zaznamenala po několika nezdařených pokusech v průběhu posledních let kýžený historický úspěch a byla tak dovršena éra zimního dobývání osmitisícovek naší planety. Namísto očekávaného úspěchu favorizovaných Ruských, Polských či Španělských horolezců nakonec na vrchol K2 vystoupila skupina Nepálských Šerpů a byla z toho již po návratu do Skardu obrovská sláva.

Arandánům to ale žádnou obživu nepřineslo, a tak se ve velké míře vrhli na dolování polodrahokamů, kterých je v okolí ledovce Čhogo-

Lungma, který mají za humny, dostatek. Tato lokalita je v současnosti považovaná za nejlepší naleziště krystalického křemene, který zde v hojné míře od domorodců vykupují Číňané, kterých je v posledních letech v důsledku Čínsko-Pákistánského "přátelství" v GB doslova jako kobylek. Naštěstí již i místním pomalu dochází, že by měli za svoje kameny vyžadovat vyšší ohodnocení než nabízejí právě čínští překupníci, kteří si zde v podstatě za babku odváželi plné pytle tohoto vzácného materiálu.

Není tajemstvím, že právě z větších čirých kusů křišťálu se v Číně kromě jiného vyrábí ony známé vědecké koule. Kromě křišťálu se v okolí Arandu nachází i nerosty mnohem cennější jako je akvamarín, turmalín, epidot, sivín, topas a dokonce i rubín. V zimě, kdy hladina říčky Basho klesne, obnaží se zlatonosné písky, ze kterých místní těží primitivním rýžováním zlatý prach. Těžba zlata i polodrahokamů je ale stále jen živelná, místa nalezišť jsou často tajemstvím jednotlivých rodin či skupin. Na bezpečnostní pravidla se nehledí, a tak se dost často stává, že při neprofesionálním používání výbušnin někdo zahyne. Každopádně ale nerostné bohatství této i dalších karakóramských dolin je obrovské a určitě do budoucna skýtá podstatnou možnost zvýšení celkové životní úrovně horalů.

Vzhledem k pokračující pandemii covidu i nemožnosti vycestovat do Baltistánu jsme v červenci 2020 poslali Najafovi peníze na opětovný nákup léků pro Czech hospital od místních farmaceutických

dodavatelů, který je základní podmínkou jejího fungování. Nakupujeme je u nich přímo ve Skardu každým rokem od roku 2008 poté, co byla první dodávka léků dovezená ještě v roce 2007 z ČR vypotřebovaná. Najaf již tuto záležitost zvládá sám a léky tedy byly díky dárcům podporujícím naši činnost opětovně zajištěné až do srpna 2021.

Za ty roky od složitých začátků je i provoz Czech Hospital již v mnohém setrvale fungující rutinní záležitostí kromě jedné důležité okolnosti, kterou jsou peníze na léky, údržbu a provoz. Tyto se nám zatím podařilo každým rokem dát dohromady díky našim početným sympatizantům a podporovatelům. Popravdě jsme toho za uplynulých 14 let zvládli v podstatě s neuvěřitelně nízkými náklady mnohem více, než pouhé každoroční zajišťování léků. Seznam všeho co se podařilo, by zabral hodně místa. Za největší a trvalý úspěch považujeme skutečnost, že za posledních 14 let zemřely v Arandu jen dvě děti na pověstný zimní zápal plic, který si předtím každým rokem vyžádal životy až 15 malých pacientů. Výjimkou nebyla ani poslední zima 2020-2021. Snížili jsme ale i úmrtnost způsobenou parazity, infekčními průjmy, tuberkulózou a mnoha dalšími chorobami. V tomto směru naší největší odměnou bylo, když koncem února 2017 díky CH (Czech Hospital) přežilo všech 136 malých dětí, které se nakazily infekční meningitidou v době, kdy v Arandu napadlo rekordních 4 metrů sněhu a vesnice byla totálně odříznuta od jakékoliv jiné pomoci.

Radostných příběhů by se nasbíralo více, ale jeden je opravdu až převratný: přestože těhotné muslimky nesmí gynekologicky

prohlížet muž, podařilo se nám toto překlenout vyšetřováním pomocí ultrazvuku. Tento kupodivu všichni tolerují a nikdo ještě nechtěl kvůli tomu Najafa ukamenovat. V roce 2013 jsme tam začali s repasovanou japonskou ambulancí Alokou, kterou jsme v roce 2018 nahradili modernějším přístrojem. V roce 2019 jsme také Najafovi zaplatili 3 měsíční kurz sonografie v Islamabadu, na základě kterého získal certifikát k této odbornosti od renomovaného Národního sonografického centra Pákistánu. Nutno k tomu ještě dodat, že Najaf podle svých výsledků skončil u zkoušek mezi nejlepšími a nikdo mu nechtěl věřit, že není vystudovaným lékařem, na rozdíl od všech ostatních frekventantů. Díky tomu všemu v posledních letech přestalo být v Arandu, ba v celém údolí, těhotenství ruskou ruletou a prakticky na nulu klesl počet úmrtí matek, či novorozenců v důsledku těhotenských a porodních komplikací. Navíc se muži z Arandu naučili řešit akutní komplikace těhotných či rodících žen komandem ad hoc svolaných dobrovolných záchranářů z jejich řad, ohroženou ženu v případě potřeby i ve vysokém sněhu odnesou na místo, odkud je možné ji transportovat džípem do Skardu. Takže i toto za uplynulé zimní období fungovalo a žádná rodička ani novorozenec v zimě nezemřel.

Opravili jsme několik mostů, 300 metrů důležitého zavlažovacího kanálu, který strhl jarní sesuv půdy, opravili jsme také posledních 20km cesty v krkolomném kaňonu řeky Basha, rozšířili a zrekonstrovali jsme místní školu, koupili jsme vesnici první traktor a mlátičku, která nahradila tradiční práci jaků a dalšího skotu, vybudovali jsme několik vodovodů, iniciovali jsme první záchranou službu darováním 2 džípů a podařilo se nám uskutečnit ještě mnoho dalších pro život důležitých věcí.

Abychom umožnili přístup nadaným dětem ke vzdělání, podařilo se nám navzdory obrovským potížím od roku 2013 do 2018 postavit malý internát "Czech Hostel" ve Skardu, kde se nachází všechny střední školy a dnes již také počínající univerzita. Internát byl po dobu covidového lockdownu uzavřený, ale od nového školního roku opět poskytuje ubytování asi 20 chlapcům.

Po celou dobu našeho působení v Baltistáně od roku 2006 se ale nad naším konáním jako Damoklův meč vznášela obava z toho, co by se stalo, když bychom již nebyli schopni do Arandu poslat peníze na další roční nákup léků, údržbu a provoz nemocnice. Víme, že

důležitější než ryby darovat je naučit lidi ryby chytat. Ano, jedná se o často skloňovaný problém samostatné udržitelnosti daného projektu. Řečeno jinými slovy se v našem případě jedná o vytvoření možnosti, aby si místní lidé peníze na léky a provoz nemocnice nějakým způsobem vydělali, a tak ji trvale udrželi v chodu. Zemědělství v himálájském terénu v tomto směru možnost vytvoření potřebné nadhodnoty neumožňuje a nikdy umožňovat nebude. Navíc dnes již není tajemstvím, že v budoucnu se lidé, podobně jak tomu bylo kupříkladu i v Alpách, odstěhují do nižších částí Baltistánu a samotné hory budou fungovat pak jako národní parky poskytující služby pro svoje návštěvníky. Tito se do dnešních dnů převážně rekrutují z řad cizinců, v posledních letech se ale prudce zvyšuje i domácí klientela z řad pákistánské střední třídy. Něco podobného se již před léty odehrálo kupříkladu v Nepálu a je jen otázkou vývoje a času, jak k tomu dojde v tomto směru opožděném Pákistánu. Je těžké odhadnout, po kolik generací bude tento přechod trvat, ale i pro tuto přechodnou fázi bude nutné zajistit alespoň stávající stav infrastruktury včetně malé urgentní nemocnice typu Czech Hospital. Možností výdělků není mnoho, ale tou, která se v daných podmínkách nejvíce nabízí, je cestovní ruch.

A tak jsme již před několika lety vymysleli plán jak jít této realitě naproti. Tím plánem je vybudování kempu pro návštěvníky asi 3 km pod Arandu se základní infrastrukturou, která by se mohla doplňovat postupně navazujícími dalšími turistickými a horolezeckými službami. Od roku 2018 se tato myšlenka začala realizovat a je celkem logické, že nově vznikající kemp se po vybudování Czech hospitalu a Czech hostelu nemůže jmenovat jinak než "Czech Campsite". Další českou stopou by mohl být zamýšlený a na kemp navazující projekt "Czech Climbing school", který by zajistil možnost výškolení kompetentních horských vůdců a výškových nosičů z řad Arandů. Bohužel se navzdory velkému úsilí doposud nepodařilo na tento projekt získat grant našeho Ministerstva zahraničí. Co je ale povzbuzující, Arandové nelenili a začali na kempu pracovat, jak to naše finance dovolovaly, a i v současné době tam vládne čilý pracovní ruch. Kemp již v provizorní

podobě funguje a dostal se i do Googlových map. Je tam vybudovaná malá sociálka s 2 WC a umyvadly, staví se zeď kolem pozemku, jsou tam vybudovaná místa pro stany a kope se další přívod pro pitnou vodu z nedalekého pramene ve svahu nad kempem. Koncem roku 2020 tam také vznikl malý kamenný domek, ve kterém by mohla být v budoucnu recepce a informační centrum pro návštěvníky údolí. Součástí plánovaného projektu je i zastřešená jídelna s větším kuchyňským koutem, kde si budou moci návštěvníci uvařit a najíst se. Vítaná by byla i malá noclehárna pro ty, kdo nechtějí spát ve stanu. V uplynulém roce 2020 jsem na našich stránkách vyhlásila sbírku horolezeckého materiálu potřebného k tomu, aby vůbec bylo možno v Arandu uvažovat o výše zmíněné "Czech climbing school". Do této akce se tvůrčím způsobem zapojili čeští horolezci Martin Dědek a Honza Obročník, kteří iniciativně zorganizovali v minulém roce sběrná místa pod lezeckými stěnami, kam i v covidové době mohli dárci nosit svoje příspěvky. Jejich zásluhou je také, že se do této akce zapojilo i několik výrobců horolezeckých pomůcek, jako firma Singing Rock, Hannah, a několik dalších. Dohromady s anonymními dárci, kteří donesli svůj příspěvek pod stěny i mnoha těmi, kteří poslali svoje dary poštou na moji adresu, anebo je sami přivezli, se v mé garáži sešlo cca 200 kilogramů vysoce kvalitního a drahého materiálu - hotový horolezecký poklad! Asi nebude úplně jednoduché tento materiál v současné době poznamenané pandemií dopravit do Arandu. Věřím ale, že když se nám tam v minulosti podařilo dopravit celou skládací nemocnici a následně v dalších letech fotovoltaické panely, sonografické přístroje, chirurgickou jednotku a dokonce i speciální kompresor k jejímu provozu, podaří se vyřešit i tento problém. O průběhu této akce budeme průběžně na našich stránkách informovat.

Žijeme v prapodivné době, kdy nic není jisté a nikdo přesně neví, jak budeme žít v Evropě, natožpak jak se bude nadále pandemie probíhat v nejlidnatějších zemích třetího světa, mezi které patří i Pákistán. V současnosti jsme svědky toho, jak v Indii denně přibývá téměř půl milionu nakažených a pohřební hranice apokalypticky planou na veřejných prostranstvích, parkovištích i v parcích. Sledujeme, jak tam chybí kyslík, lůžka a léky, a také se děsíme toho, že skutečná čísla nakažených jsou mnohem vyšší než ta přiznaná. S obavami proto sleduji zprávy z Pákistánu, protože se nedomnívám, že se od Indie svým zdravotnictvím i dalšími parametry příliš liší.

Strach a nejistotu je ale možné překonat jen akcí. Jednoho dne pandemie skončí a zlé dny pominou. Bylo by dobré, kdyby do té doby budovatelské úsilí v Arandu průběžně pokračovalo a posléze začalo přinášet užitek v podobě příjmů, ze kterých by Arandané začali samostatně přispívat na chod své nemocnice. Zatím se tak naštěstí v roce 2020 dělo a letos to zdárně pokračuje.

Na závěr této zprávy bych ráda poděkovala všem lidem dobré vůle, kteří nás i navzdory negativním okolnostem stále podporují, a kteří si to snad ani v budoucnu nerozmyslí.